

Mies, joka möi sarjakuvan Suomeen

"On harvoja maita, joissa kiinnostus sarjakuviin on niin suuri kuin Suomessa", väittää **Lennart Malmfält**, *Bulls Presstjänstin* eläkkeellä oleva johtaja.

MALMFÄLT tuli Bullsille vuonna 1941 ja lopetti Suomessa kiertämisen vuonna 1977. Suomen myynti oli hänen vastuullaan kolmisenkymmentä vuotta. Tuona aikana hän matkusti täällä pari-kolme kertaa vuodessa.

Malmfält itse kuittaa kysymyksen "millaista se oli" sanomalla "tiet olivat siihen aikaan huonoja".

Malmfält jäi eläkkeelle vuonna 1981, mutta ei vielä maalta pysyä poissa työpäikälään nuorempiaan neuvomasta. Sain tilaisuuden jututtaa Malmfältiä Bulls toimistossa Tukholmassa helmikuun alussa. Hänellä sarjakuvat ja sarjakuviin liittyvät muistot ovat vakava ja tärkeä asia, ei pelkkä bisnes. Häntä ihmetyttää, kun ihmiset kysyvät, että kuinka aikuinen mies voi touhuta sarjakuvien kanssa.

Malmfält aloitti juuri kun sarjakuvat olivat meillä vakiintuneet ja alkoivat toden teolla vyöryä Suomeen. Muiden syndikaattien edustajat eivät olleet yhtä tehokkaita ja Bulls markkinaohjauksen perusta luotiin juuri noin vuosina. Malmfältiä voi siis syyttää tai kiittää suomalaislehdistön sarjakuvaistumisesta. Nyt vuonna 1929 perustettu Bulls on Pohjoismaiden suurin syndikaatti, joka työllistää kokopäiväisesti kolmisenkymmentä henkeä sekä lukuisan joukon freelance-kääntäjiä ja -tekstääjiä, yksin Suomessa toistakymmentä. Pohjoismaiden lisäksi Bulls toimii saksankielisellä alueella.

Sarjakuvien myyminen Suomeen oli Malmfältin mielestä helppoa, paljon helpompaa kuin Ruotsiin. Vaikka täällä harrastajan mielestä pitäytyään tuskastuttavan uskollisesti vanhoissa tutuissa, Malmfält sanoo, että edelleenkin Suomeen myydään moni uusi sarja ennen kuin Ruotsiin. **Bill Straterin Grammy (Mummola)** on tuorein esimerkki.

Henkilökohtaiset kontaktit ja suhteen ylläpitäminen ovat aina olleet kaikkein tärkeintä. Lehdet olivat autoritäärisiä. "En minä opetellut suomea eikä moni päätoimittaja osannut ruotsia, mutta aina sain ne vakuutuneiksi. Eivät ne olisi ostaneet minulta elleivät olisi minua tunteneet".

Muun muassa *Sarjakuvalehden* päätoimittaja **Veikko Karumo** puhuu haastatte-

lussa (Sarjainfo 42) "verrattomasta Lennart Malmfältistä, joka kiersi kaikki Suomen aikakaus- ja päivälehdet kuin kaupparatsu".

Päätoimittajien oli helppo nähdä nopea palaute, saattoi heti nähdä tuloksen, levikin kasvun. Samalla paikkakunnalla oli monta lehteä, joissa oli samat pikku kotimaan- ja paikallisuutiset. Ne erottuivat vain eri sarjakuvistaan", Malmfält uskoo.

"Ne oli aikoja ne. **Saarnilehto Satakunnan Kansasta**, **Eljas Erkkö Helsingin Sanomissa** ja **Ketonen Turun sanomissa**, olivat hereillä ja valppaina. Paljon riippui suurista lehdistä. Ne oivalsivat varhain, että sarjakuvat ovat keino modernisoida lehtiä. Ja suurten perässä tulivat pienet".

Ruotsissa oltiin nihkeitä

Malmfält tuntee myös sarjakuvan maihinousun vaiheet. Helsingin Sanomien ja Uuden Suomen lisäksi sarjakuvulle lämpenivät heti 30-luvulla myös muut suuret: *Aamulehti*, *Turun sanomat* ja Lapuan liikkeen *Ajan suunta*. Ruotsissa tilanne oli toisin.

"*Svenska Dagbladet* oli niin laatulehti, ettei voinut ollenkaan ottaa sarjakuvaa sivulleen. Kun lehti vihdoin oli hankkinut sarjakuvia, *Fantom (Mustanaamio)* päätettiin yhtäkkiä lopettaa sopimattomana. Lukijat nostivat sellaisen myrskyn, että se piti ottaa takaisin".

"Minä olin viisaana miehenä jättänyt sarjan myymättä, vaikka kilpailija olisikin sen halunnut heti. Tiesin, että *Dagbladet* kyllä pyytää sitä takaisin".

Esimerkki on 1940-luvun puolivälistä. Vastaavia tapauksia on toki sattunut Suomessaakin. Turun Sanomat halusi lopettaa *Mandraken*, mutta Malmfält vetäisi salkutaan TS:n oman leikkeen, jossa piispa kertoi lukevansa *Mandrakea*. Yhden kommunistilehden hallitus puolestaan halusi tutkia, oliko päätoimittajan valitsema *Johnny Hazard* liian sotaisia, silloin Hazard läpäisi seulan, mutta *Suomen Sosialidemokraatti* hyllytti sarjan myöhemmin.

Toisaalta on myös menestysarvoja, joita ei aluksi oltu huolia lainkaan. Esimerkkinä

Lätsä, jota Malmfält yritti sitkeästi myydä sekä Turun Sanomille että Helsingin Sanomille.

Malmfält oli selvillä kunkin lehden linjasta ja päättäjistä. Hän tiesi esimerkiksi, kenelle kannatti tarjota periamerikkalaista unelmaa korostavaa **Bob Montanan Justusta (Archie)**.

"Te olette niin lähellä itää ja teillä on perinteisesti kova tarve ilmaista poliittinen yhteenkuuluvuus länteen. Sen takia Justus oli hyvä esikuva suomalaisille. Teillähan on rotykerhoja ja lionsklubeja enemmän kuin Ruotsissa ja ne ovat merkittävämpiä", Malmfält piruilee.

Ruotsissa Justusta ei julkaissut juuri kukaan.

Toinen suomalaissarja oli *Lokari*. "Sellainen yhdet vielä -tyyppi", Malmfält nauraa. Muita erityisesti Suomessa suosittuja olivat *Modesty Blaise* ja *Kalle Kehveli*.

Savo savolaisille

Ursula Niemistön Kalevala oli Bulls suuri suomalainen hanke. Historialliset sarjat kiehtoivat Malmfältiä muutenkin. "Olen monta kertaa miettinyt, miltä esimerkiksi Seitsämän veljestä näyttäisi sarjakuvana".

Suomalaisista sarjoista Bulls levittää nyt *Jakea*, *Timo Mikamaa*, *Muumia*. Ja **Jorma Pitkäsen Näkymätöntä Vianästä**. Ruotsiin nämäkään sarjat eivät ole levinneet, mutta kuitenkin Suomessa voidaan halutessa olla ylpeitä, sillä Bulls levityksessä ei tällä hetkellä ole ensimmäistäkään ruotsalaista sarjaa.

Malmfältin mielestä *Näkymätöntä Vianästä* on hauska. Häntä huvittaa muun muassa se, että sarja on erityisen suosittu Pohjanmaalla. Malmfält kertoo, että *Expressenin* toimittaja **Bengt Allpelgren** yritti kääntää *Vianästä*, mutta tuskastui heti.

"Sitä savolax-dialektia on mahdoton kääntää ruotsiksi. Eikä täällä sitä paitsi ole senkaltaisia puhdas Savo -kansanliikkeitä", Malmfält suree.

Huumori on selvästi Malmfältille läheisempää kuin esimerkiksi **Tove Janssonin** mietiskelevä *Muumi*. "Tovessa vaikeaa oli

11

se, että osan stripeistä ymmärsi lapsi, osan aikuinen. Ja sitten oli se taiteilijasarja, mikä se nyt oli..."

Joonas. Piditkö siitä?

"Että pidinkö? Minähän myin puoliväkin sen Saksan levitykseen", Malmfält hymyilee. "Se oli minusta todella kehityskelpoinen sarja."

Mieluummin Harald kuin Valtiaat

70-luvun alussa tullut *Harald Hirvui* on viimeinen sarja, josta nyt 73-vuotias Malmfält itse on innostunut.

"Sain Haraldista näytteet päivää ennen joulua ja lähetin ne samaten Sanomille. Tiesin heti, että siitä tulee menestys. Ensimmäisenä arkkipäivänä joulun jälkeen **Teo Mertanen** soitti ja osti sen sarjan", Malmfält kertoo.

Uusista sarjakuvista Malmfält ei sano enää tietävänsä, *Valtiaita* lukuunottamatta. Sarjakuvan roolista Malmfältillä on vankka näkemys:

"Minun mielipiteeni on aina ollut, että sarjakuvissa on välttämättä kantaottamista. Valikoitunut piiri siitä varmasti pitää, jos on samaa mieltä, mutta lehdistä on laaja yleisö."

Malmfältin mielestä sarjakuvat ovat sovinnaisia verrattuna esimerkiksi televisioon. "Niissä ei ole seksiä, ei väkivaltaa. Niitä tabuja, mitä televisiossa ja elokuvissa jatkuvasti rikotaan, ei näy sarjakuvissa."

Mitkä sarjat itse luet ensimmäiseksi kun avaat aamun lehden?

"*Tiikerin ja Haraldin*. Tiikerissä kaikki on mainiota: ilmeet, taustat, vitsit, se koiru. *Valtiaita* luen joskus, vaikka ei pidä sen asenteellisyydestä. On joitain sarjoja, joista en pidä ollenkaan."

Esimerkiksi?

"*Tenavat*. Se on minulle aivan liian intellektuelli", Malmfält miettii.

Petri Kemppinen

Bonzosta Grijpstraan

Suomen lehdissä on julkaistu sarjakuvia säännöllisesti jo 60 vuotta. *Uusi Suomi* aloitti 17. maaliskuuta 1929 *Bonzolla*, *Helgingin Sanomat* kahta päivää myöhemmin *Felix-kissalla*. Vanhin nyt meillä ilmestyvistä sarjoista, **Mikki Hiiri**, tuli *Aamulehden* vuonna 1930.

Toki satunnaisia sarjoja julkaistiin aiemminkin, mm. *Kissalan poikia*, *Matti Mainioita* ja *Jussi Juoniota*, mutta mainitusta päivästä alkoivat päivittäisstriipit.

Monille sarjakuvista nyt jokapäiväistä leipää. Viimesykyisen sanomalehtien lukijajutkimuksen mukaan Suomessa lähes kaksi kolmesta aikuislukijasta lukee sarjakuvia ainakin silloin tällöin. Nuorilla sarjakuvat ovat tv-ohjelmaliikkeen jälkeen luetuinta aineistoa: 95 prosenttia eli miltei kaikki lukevat niitä.

Bulls on jatkuvasti hallinnut Suomen sanomalehtisarjakuvamarkkinoita. Nyt sen osuus on noin 75 prosenttia. Ruotsalainen *Europa-Press*, tanskalainen *PIB* ja kotimainen *Kalle-tuotanto* jakavat loput. Koko Poh-

jolassa Bullsilla on noin puolet markkinoista.

Valtaosa Bulls sarjoista tulee amerikkalaisen Hearst-konsernin *King Features*-syndikaatilta. KFS:n sarjoja ovat tunnetuimmat perinteiset sarjat, mm. **Mikki Hiiri**, **Modesty Blaise**, **Helmi** ja **Heikki (Touhulan perhe)**.

Karvinen, Tenavat ja *Valtiaat* ovat PIBin sarjoja. Europa-Pressillä on sarjakuvamaailman tuorein menestys, meillä vasta vajaan vuoden ilmestynyt *Lassi ja Leevi (Calvin & Hobbes)*.

Lehti maksaa syndikaatille päivittäisstriipistä 50-250 markkaa. Yksinoikeudesta hinta saattaa olla kolminkertainen. Piirtäjä saa rahoista sopimuksesta riippuen 50-60 prosenttia.

Kotimainen sarja maksaa jopa noin kolme kertaa enemmän kuin ulkomainen. Viime vuosina tosin hinta ei enää ole ollut kotimaisen sarjakuvan lehtiin leviävien este.

Sarjakuvat ovat meillä syndikaattien päätulonlähde. Lisäksi ne välittävät lehtiin myös artikkeleita, tehtävä- ja viihdepalstoja.

12